

POPOTNIK.

List za šolo in dom.

Izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca, ter velja za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr. — Posamezne številke dobivajo se po 15 kr. — Na anonimne dopise se ne ozira. — Rokopisi in na oceno poslani knjige se ne vračajo. — Spisi in dopisi naj se blagovoljivo pošiljati (frankirani) uredništvu; naročnine, oznanila in reklamacije pa upravnistvu: Reiserstrasse 8 v Mariboru. — Za oznanila plačuje se od navadne vrste, če se enkrat natisne 15 kr.

Vsebina. O surovosti naše mladine. — Krasopis v ljudskeji šoli. — Drobtinice. — Slov. Matica in narodno blago. — Dopisi. — Razne. — Inserati.

O surovosti naše mladine.

(Konec.)

VI. Žganje je strup za telo in dušo.

Rednemu, nrvskemu, družinskemu življenju ter zabranitvi posurovjenja naše odrasle mladine posebno tudi škoduje vedno bolj razširjajoče se uživanje opijalnih pijač. Posebno pogubno deluje žganje, tista zlodjeva pijača, ki se žalibog vedno bolj razširja ter ljudstvo duševno in telesno mori. Koliko je pač obžalovanja vrednih družin, katerih očetje skoro vsak dan od žganja pijani domov prihajajo in tu v navzočnosti svojih nedolžnih otrok se grdo obnašajo in sirovo divjajo. „Besede mičejo, zgledi vlečejo“, ta pregovor se tu bolj kotersibodi — žalibog pa v slabem obziru — uresničuje. Se-li že ne nahajajo, žal, tudi pri nas kraji, kjer se pri žganju ženi, kršuje, birmuje in pokopava ter pri takih prilikah vsakdo od priletnega starčka do triletnega otroka od žganja pijan domov tava? Prav lahko je umljivo, da en sam tak slučaj za zdivjanost in nrvno pogubo naše mladine več stori, kakor deset najboljših prepovedi zoper njo opraviti more.

Dokler otrok v šolo zahaja, trudijo se učitelji pri raznih dogodjajih in vsakej danej priliki, da bi v otrocih obudili gnjus in strah pred to vragovo pijačo, ali kakor hitro deček šolske duri za vselej za sabo zapré, pozabi le prehitro učiteljeve opomine in dobrohotno svarjanje; kmalo tudi učiteljeva avtoriteta zgine, kajti hudoben zgled mladiču v vsem in vsakem oziru v uzor služečih starejših tovarišev vpljiva nanj tako silno, da se mu ne more ustaviti.

Naj tudi učiteljev vpljiv na odrasle ljudi sploh ni baš velik, se mu vtagne vendar včasih posrečiti vsaj z ozirom na jeden del družinskih očetov in mero-dajne osebe v občini vspešno povzdigniti svoj poučljivi in svarljivi glas, da se uživanje te za dušo in telo silno škodljive pijače kolikor mogoče omeji; občinski in okrajni zastopi kakor tudi druge korporacije pa naj bi s celim svojim vpljivom delovale na to, da se žganje kar največ možno visoko obdači. Ko bi liter žganja pet goldinarjev veljal, moralo bi se njega množinsko uživanje takoj nehati in zarobljenosti naše mladine postavile bi se trdne meje; naše kaznilnice in blaznice ne bile bi tako prenapolnjene, število samoumorov bi se znižalo, nasproti pa se narodno blagostanje za nekaj stopinj povzdignilo.

Upajmo, da se ta želja prav kmalo uresniči. Sicer pa sklenimo s Slomšekom:

„Vodo zdravo rajši pijmo!
Vina za potrebo vžijmo!
Dobri Bog nam vina dal,
Žganja si je zlodej vbral.“

VII Škodljivo berilo.

Neotesanost in surovost naše mladine pospešuje še neka druga okolnost, na katero pa se stariši navadno prav nič ne ozirajo. Naše kmetско prebivalstvo je še vedno starega, pomotnega mnenja, da vse to, kar je v knjigi ali časopisu tiskanega, sme vsakdo brez škode čitati. Radovedni otroci hočejo vse ogledati, vse čitati, zato pa kaj radi sežejo po časopisu ali kaki če tudi njihovemu duhu malo priležni knjigi. Tisti pač še malo skušnje ima, ki bi hotel trditi, da slovenske časopise brez nevarnosti smejo tudi otroci prebirati. Nevarnost je večja, nego se na prvi pogled vidi. Politični del se iz lahko umljivih vzrokov pač preide, tem pazliveje pa se čitajo tako imenovane novosti. Koliko pač otroci tu nahajajo, kar bi njihovemu otroškemu duhu moralo prikrito ostati. Le pomislimo na sodnijske obravnave, ki jih nekateri listi v jako obširnih poročilih prinašajo. Ali ne čitamo v njih pogosto tako nesramnih stvari, da odrasčenega človeka rdečica oblije!

V časopisih se otroci z marsičem sprijaznijo, kar na njih mladostno sree le škodljivo vpljiva. Še večja nevarnost tiči v nekaterih knjigah in brošurah. Tudi naši knjižni fabrikanti najnovejše dobe so začeli svoje nemške, francoske in druge tovariše pošnemati v nekem oziru, kjer čutimo najmanj potrebe. Vsaka strašna dnevna dogodba se kaj hitro razširja v brošurah, katere skoro brezizjemno tudi mladina v roke dobiva. Opomnimo le na knjižuro o ostudnem moileu Hugonu Schenku, ki se je v najoddaljenejšo gorsko vasico zanesla in bila večkrat po otrocih v šolo prinešena. Knjiga, polna najgrših in najnjusobnejših prizorov, bila je z groznimi slikami o strašnih umorih, storjenih po hijeni v človeškeji podobi, ojačena menda zato, da se pogubno zlo po možnosti še poveča. Da srčni čut mladega človeka, čitajočega taka zverinska zlodejstva, mora okameneti in osuroveti, pač menda ni treba dokazovati.

VIII. Otroci morajo redno v šolo hoditi.

Kar zadeva ljudsko šolo, moramo še pač jeden posebno važen vzrok v poštev jemati, ki je vsekako znaten za zdívanost in surovost naše mladine; to je neredno šolsko obiskovanje, s katerim se ima učitelj na kmetih navadno bavovati. Če otrok, kakor se je to pri dosedanjem nadzorovanju šolskega obiskovanja le prepogostoma godilo, večino za šolski pouk odmerjenega časa zvonaj šole ostaja, kjer ima priliko v občeivanju z drugimi nemarnimi in pokvarjenimi otroci se učiti raznih nevljudnosti, ali zamoremo potem pričakovati, da bi šolski vzgojevalni vpljivi na takega otroka imeli kak povoljen vspeh? Ali ni na ravnost čudno, da se od nekoje strani o površni in nepovoljni nraviski odgoji v šoli toži, med tem pa za zboljšanje šolskega obiskovanja ne le prav nič ne stori,

ampak šolski čas skrajšati želi in postavno določbo, da se otroci silijo v šolo hoditi, naslikuje kot največje breme, pod katerim baje današnje človeštvo „zdihuje“. Ko bi se na to čudno nasprotje ne ozirali, zamogli bi učitelji z mnogo večjo pravico vprašati, zakaj so neki najboljše pridige naših duhovnikov brezvspešne zoper surovost in zarobljenost one odrasle mladine, ki navadno zvnaj cerkve ostaja? Ako nas mali deček vpraša, kako bi pač mogel vrabea vjeti, tedaj mu šaljivo svetujemo: „Soli mu moraš na rep natrositi, pa bo kar tvoj.“

Po pravici se mora priznati, da je en del naše mladine preveč zdvijan, in sicer oni del, ki neredno v šolo hodi, ali pa popolnoma zvnaj nje ostaja; šolo pridno obiskajoči učenci pa so z malimi izjemami — kje jih pa ni? — tudi dobre nravnosti in praviloma ostajajo tudi taki, kadar že šoli odrastejo. Da bi toraj imela šolska vzgoja pokazati povoljnejših vspehov, je prvi in najvažnejši pogoj, da otroci redno in kolikor mogoče e e l o d n e v n o šolo obiskujejo; dokler pa se to povsod ne zgodi, ostanejo otroci — posebno na deželi — škodljivim, zvnaj šole se nahajajočim vpljivom tako zelo razpostavljeni, da na vzboljšanje misliti ni. Pošiljajte toraj svoje otroke redno v šolo! Naj vendar ne bo vsaka domača malenkost že dovoljni vzrok, da otrok šolo zanemarja; saj je že slavni naš Slomšek opominjal na to, rekoč:

„Le kdor se skrbno, rad uči,
In pridno v šolo hodi,
Se lahko vsega veseli,
Ker angelj njega vodi“.

IX. Pretirane pritožbe.

Ali je pa naša mladina v resnici tako surova in hudobna, kakor se navadno trdi? Usojamo se trditi, da take pritožbe povsod in vselej niso opravičene, posebno kar zadeva šolsko mladino.

Povsod nahajajo se gotovi ljudje, ki iz samega dolgega časa opazujejo mladino in njeno vedenje, ki v vsakem živahnejem gibanju, izvirajočem iz potrebe do delavnosti, nezaslišano zlobnost zapazijo. Če le dva paglavca z rame-noma vkup trčita, ali pa če ta ali oni kakega petelina v beg zapodi, vselej ti ljudje iz globočine svojega srea zdihnejo rekoč; „Oh, kako so otroci dandanes vendar hudobni!“ Ko bi se hotli spominjati svoje lastne preteklosti, morali bi nehoté priznati, da so otroci nekedarje šole v bistvu ravno take budalosti in neslanosti uganjali, kakor danes, če ne še hujših.

Nikakor ni naš namen potezati se za mladino v obziru njenega vedenja, ali jo morda celo hvaliti; toda zavrtni moramo pretirane obsodbe, ki prav za prav nič ne koristijo. Le pomislimo na one čase, ko smo v ljudsko šolo zahajali in spomnili se bomo mnogoterih porednosti, vsak izmed nas pa tudi še dobro pomni, kako so takrat ljudje — posebno stari — neprestano tožili o razuzdanih, hudobnih otrocih, kakoršnih še nikdar ni bilo, in sam Bog vé, kaj še vse. In smo bili v resnici tako poredni? Ne, živi smo pač bili živi, morda bolj nego je bilo odraslim ljudem ljubo, ali to ni nikakoršna hudobija, kajti živahnost izvira iz potrebe do delavnosti. Ozrimo se okoli po naših sovrstnikih iz otročjih let in videli bomo, da so skoro brezizjemno pošteni,

modri in pridni ljudje. Ni tedaj resnica, da bi iz „hudobnih“ otrok morali kedaj postati tudi res hudobni ljudje.

X. *Snujmo bralna društva.*

Že prej je bilo omenjeno, da je vzgojevalni vpljiv šole na odraslo mladež le neznaten. V tej dobi delujejo celo drugi razni učinki na duševno življenje mladine in so posebno za izobražbo sreca merodajni; primerno je toraj še tu razložiti, kako bi se moglo zvnaj šole delovati za izomiko odraslih ljudi.

Po pravici se od ljudskega učitelja ne more več zahtevati, kakor da svoje dolžnosti v šoli vestno izpolnjuje ter da je zvnaj šole mož-poštenjak. Če se pa hoče vrh tega potruditi za omiko odraslih, no potem je njegovo delovanje povsem popolniše, koristniše in vsekako tudi na vzgojo v šoli vspešno vpljivojoče. Toda vesten in zaveden učitelj ima že v dolžnostih svojega težavnega poklica toliko posla, da mu le prav malo časa ostaja za vzgojevalno delovanje zvnaj šole; vendar toliko že stori, da se pri raznih prilikah gledé šoli odrasle mladine s stariši pogovarja ter jim iz zaklada lastnih izkušenj ter vzgojilnih vednosti podaje potrebne napotke, kako jim je izobraževati svojo mladino, da ne postane surova in zarobljena.

Ako učitelj že več let deluje v občini ter krajevne razmere do dobrega pozna, zamore si pridobiti nekatere bolj omikane občane ter ž njimi ustanoviti priprosto bralno društvo, ki zamore v kratkem času postati pravo izbirališče in duševno torišče cele občine. Resnica je, da odrasla mladina vsekako potrebuje družbe in jo hoče imeti, ali kjer za njo ni dobre, poštene, olikane družbe, poišče si sama slabe, škodljive. Starišem glavna skrb naj bi potem pač bila, da bi učitelja v njegovih blagih in koristnih namerah vsestransko podpirali in ž njim združeni delovali na to, da se šoli odrasli mladeniči v društvo privabijo, in sicer tako, da do gotove dobe — morda do 20. leta — o prostem nedeljskem času v bralnej sobi dobivajo brezplačnega, koristnega in izobraževalnega berila, pozneje pa se kot pravi udje v društvo sprejmejo. V najneugodnejšem slučaju doseglo bi se na ta način vsaj eno: Mladina bi bila v svojem prostem času pred škodljivimi vpljivi slabih, neolikanih tovarišev obvarovana.

V društvu bi imela mladina poleg čitanja tudi priliko od izobraženih sudov učiti se dostojnih šeg, vadila bi se lepega, dopadljivega obnašanja, urila bi se v ličnem govoru ter tako polagoma prišla do prepričanja, da je surovost ena najgrših napak, ki kazi naše kmetsko prebivalstvo in dosledno: surovost bi se vidno izgubljala. Ravno tako bi si zamoglo prebivalstvo v društvu od učitelja pridobiti marsikaterih pojasnil gledé sedanje ljudske šole in bi se tako iznebilo premnogih presodkov, izvirajočih iz tega, ker mu je bilo stališče nove šole premalo jasno. Tu bi zamogli duhovniki, učitelji in drugi izobraženi občani v zaupljivem pogovoru z očeti opozarjati tudi na to, da ta ali oni običaj v dotičnem kraju pač ni hvale vreden, posebno pa, kako bi se raznotere nevljudnosti, surovosti in neotesanosti zamogle polagoma odvracati in slednjič popolnoma zatreti.

Kadar stoji bralno društvo že na krepkih nogah, zamore se v prospeh nabrazenja naše mladine vpeljati še neka koristna zabava, namreč petje. Že

starim narodom veljala je godba kot splošno sredstvo za duševno izomiko. Petje blaži sree, obudi čut za vse dobro in lepo, ono je izraz prave sreče tako zadovoljnega bogatina, kakor zapuščenega siromaka; sploh je petje izvrstno sredstvo za oplemenitenje srea, kajti le „hudobni ljudje ne pojó“.

Zopet tu čaka delavnega in vnetega učitelja težavno, pa prekorigno delo, da za to sposobno mladino združi v priprosto pevsko društvo, jih vadi umetnega petja ter goji pošteno narodno in veličastno nabožno pesem. Da se pa vse to doseže, treba je učitelju vsestranske, obilne podpore; vsak posameznik ima toraj delovati po svojih močéh in zmožnostih, kajti:

„Dolžan ni samó, kar veléva mu stan,
Kar móre, to móž je storíti dolžán!“

Fr. Šorn.

Krasopis v ljudskej šoli.

Po českem izvirniku Karol Šmideka preložil in našim potrebam priredil
Radoslav Knaflič.

I.

Nova naredba o izpitu učiteljske sposobnosti za ljudske in meščanske šole predpisuje med drugim, da se ta izpit spravi v odnošaj k posebnej metodiki obveznih učnih predmetov. Ker pa spada k omenjenim predmetom tudi krasopis, bilo je kandidatom pri izpitu učiteljské sposobnosti pokazati, kako učé učence na različnih stopnjah pisati. Metodika krasopisa je prouzročila kandidatom in kandidatinjam nemalih težkoč. Ne činim jim zato nobenega očitanja; pripravljali so se res k izpitu, da bi zadovoljili zahtevam, ki jih je predpisavala stara naredba, katera ni zahtevala metode krasopisa. Nova naredba je torej kandidate tudi kandidatince nekoliko presenétila. V ostalem se pričakuje, da kandidati, ki jim je dostati v spomladi izpit učiteljske sposobnosti, točno preučijo metodiko krasopisa. To razlažuje omenjeni predmet v polnej meri. Trdno se nadejamo, da se na učiteljiščih v prospeh metodike krasopisa kaj stori.

Na učiteljiščih se podučuje krasopis le v prvem letu po jedno uro na teden. Gojenci se učé latinsko, kurent, okroglo in oglato pismo. Izven tega se mora gojencem vseh štirih let podajati priložnost vaditi se v pisanju na tabli, a mesečno izdelati domače naloge, katere jim je učitelj krasopisa naložil. Vsi člani učiteljskega zbora pa so dolžni strogo paziti na pravilnost, lepoto in čistost pisma. Da bi se gojenci usposobili podučevati krasopis, hospitujejo v III. letu v vadnici, kjer podučujejo učitelji posamezne predmete v uzor. V IV. letu pa nastopijo praktično v tem predmetu. Kar se moje izkušnje tiče, je neobhodno potrebno, da bi se kandidatom v IV. letu vsakih 14 dni posvetila po jedna ura, v katerej bi učitelj krasopisa metodiko tega poduka na različnih stopnjah ljudske šole razpravljal. Čeprav je tudi sedaj predpisano, da naj bode poduk po formalnej strani uzor poduka, ki se ga bodo kandidatje poznej kot učitelji posluževali, vendar ni možno učitelju krasopisa tako podučevati, da bi se poduk metodično nagradil; kajti prvoletniki nimajo potrebnega pedagogičkega pojma

in temelja. Ko bi bilo tudi to možno, manjkalo bi vendar potrebnega navoda abiturijentom srednjih šol, kateri vstopajo v IV. leto. (Na Českem v mnogobrojnem številu.) Promatramo li stvar, iz katerega nam drago stališča povsod se nam kaže potreba, da bi se v IV. letu, kjer je predavati učiteljem posebno metodiko posameznih predmetov, tudi razlagala metodika krasopisa vsaj vsakih 14 dni po 1 uro.

S tem načinom bi se kandidatje naučili ne samo pisati, temveč osvojili bi si način, kako učiti krasopis v občnih ljudskih šolah. Ostavivši zavod, so seveda učitelji dolžni se dalje izobraževati v svojej stroki, a pogrešajoč potrebnega navoda in izpodbuje ne smatrajo mnogi krasopisa za tako važno sredstvo naobraženosti in odgoje, kakor je v resnici. Po samouku si čestó mnogi osvoji metodo, katera nikakor ne ugaja pravilom odgoje in didaktike. Zato je želeli, da bi se ob času o krasopisu po pedagogičnih časopisih, v učiteljskih shodih, okrajnih in deželnih učiteljskih sejah vspešno razpravljalo. Ta lepa misel českega strokovnjaka K. Šmidek-a je sklonila podpisanega, da jo priobči slavnemu slovenskemu učiteljstvu, želeč, da bi prouzročila v merodajnih krogih pedagogične obravnave ter da bi se s tem načinom mladim učiteljem težkoče odstranile, osobito onim, katerim je takoj nastopiti v srednjej ali višjej stopnji.

II.

Da je pisanje važno znanje, dokazuje nam zgodovina in ustno sporočilo; kajti od predavne dobe do 19. stoletja je bilo malo ljudi, kateri bi znali pisati. To nam dokazuje tudi vsakdanja izkušnja; kajti potreba pisanja se je do danes vedno bolj in bolj naglašala. Zato najdemo za naših dni le primerno malo ljudi, kateri bi ne bili zmožni pisanja. Čitajoč zgodovino pedagogike, zvemo, da so si ljudje počitovali reči s podobami, različnimi znamenji a konečno s črkami. Navadno se misli, da so Feničani izumeli pismo. A trajalo je dolgo, predno so si ljudje osvojili znanje pisma. Pripoveduje se, da niso mnogi plemiči, bogataši, visoki dostojanstveniki, pa tudi vojvode in kralji pisati znali. Mislilo se je, da prostemu ljudstvu ni treba znati pisati. še-le v poznejših dobah se je uvidelo, da je treba ta predsodek izkoreniniti. Konečno se je priznala potreba, da bi se tudi deklice učile pisati. „Še v letu 1772.“, pripoveduje Kahle, v svojej pedagogiki, „je poročal nek šolnik, da bi se deklice ne učile pisati, ker se baje s tem zaljubljene spletke podpirajo in pospešujejo.“ Poznavalci pisma so popolnoma opustili lepoto pisma, osobito pa niso ljudje višega stanú priznavali potrebe lepega pisanja — krasopisa. Tako se je porodil pregovor: „Veliki gospodje pišejo grdo.“

Pismo je sredstvo občevanja, ki podpira duševno naobraženost in služi potrebam življenja. Zato zasluži po vsem pravu, da ga gojimo z vso skrbjo učiteljskega poklica. Ni res, če se govori: „Kdor zna pisati, nauči tudi druge pisati“; ali res je, kdor umeje pisati, a zna svojo umetnost z godnim načinom razkladati, nauči dobro pisati. V to svrho je torej učitelju marljivo se truditi, da si usvoji ne samo vzglednega pisma, temveč tudi godne metode, svoje učence dobro pisati naučiti.

Naša doba zahteva, da bi se metoda krasopisa upopolnila. Vzemimo za primer druge predmete. Koliko dela in nastojanja, koliko časa in skrbi, da bi

v duhu časa napredovali! Ali ne zasluži krasopis, da ga tudi z isto skrbjo in nastojanjem gojimo? S krasopisom vadimo učence čistosti, redu in pravilnosti, budimo jim okus, bistrimo vid, učimo jih pojmiti oblike, vadimo jih pazljivosti in delavnosti, gojimo jim moč, da bi vse dobro storili, gojimo jim vstrajnost, pa tudi voljo jim jačimo. Ne sklepajo torej zaman iz pisma na človekovo notranjost. Še začetkom 19. stoletja so se učili učenci mehaničnim načinom pisati. Učitelj jim je napisal predpis na tablo ali jim je dal predložke, a oni so tako dolgo prepisovali, dokler ni bil prepis podoben predpisu. Ta duhomorna metoda se je ponavljala vso dobo podučevanja. Še-le Pestalozzi in nasledniki so naglašali potrebo, da bi se učenci učili pisati na izobražujoči način. Anglež Castairs, učitelj krasopisa v Londonu, pridobil si je velikih zaslug za metodo krasopisa. Opazivši nepovoljni napredek učencev v krasopisu, je priporočal, da bi učenci pri pisanju ravno sedeli, pero dobro držali, da bi se pripravljali na krasopis, da bi pisali brez črt itd. S svojo metodo je naučil Castairs pojedince res krasno pisati, ali v šolah se njegova metoda ni obnesla. Konečno se je iznašlo sredstvo, katero je mnogo pripomoglo k skupnemu poduku v krasopisu t. j. taktovanje. Žalibog, da se ta metoda ne praktikuje povsod enakim načinom! Korist ljudskega šolstva zahteva, da bi se krasopis po taktu podučeval. Upamo, da se naši poznavalci metode krasopisa opozorijo na mnenje českega strokovnjaka K. Šmidek-a ter spišejo v prospeh krasopisa za različne stopnje način taktovanja, kateri bi našim šolam najlepše prijal.

Kakor morajo pri risanju učenci videti, kar jim je risati, da se na predmet dobro opozorijo in kakor ga še le rišejo po navodu učiteljevem, ko so si o njem pridobili jasnih predstav; tako je tudi pri pisanju treba, da bi se učenci, seznanivši se točno s predbežnimi vajami, naučivši še primerno sedeti, pero prav držati, pisanke na klopi primerno imeti, učili gledati, kar jim je pisati. Ko predpisani vzor dobro pojmiyo, treba je, da bi ga v svoje pisanke napisovali. Pri tej priliki je učitelju posamezne črke, zloga, besede in stavke skrbno razlagati a potem učence s taktovanjem modro voditi. Da pisanje ni čas učiteljevega počitka, je jasno. Uže Pařizek pravi v svojej praktičnej ročnej knjigi za učitelje: „Učitelj ni za to v šoli pričujoč, da bi se pri krasopisu posadil na stolec, čital kakovo knjigo, ali kaj družega delal. temveč on je zato v šoli, da učence vedno podučuje.“ Vendelin Dušek pravi v svojem navodu k šolskemu poduku: „Pogledavajte pridno k učencem, da vidite, kar so napisali ter izrazujte po zasluženju svojo zadovoljnost ali nevoljo.“ A knjiga metodna od l. 1824. dodava: „Od učitelja krasopisa se pravom zahteva:

- a) da razumi dovršeno temeljna navodna pravila za krasopis in da sam lepo piše;
- b) da preiskuje bōdrim okom pogreške učencev ter jih umé dobro popravljati.“

Pokraj dobrih sredstev za pisanje je treba tudi prikladnih klopi, table in dobre krede kakor tudi tega, da bi učitelj pri predpisovanju tako stal, da mu vidijo učenci vsako potezo. Na šolah, kjer deluje več učiteljev, je nujno potrebno, da se učitelji v jednotnem pismu in načinu sporazumijo. „Ako učitelj“, pravi Kehr, „zametuje, kar je prednik ukazoval, hvali, kar drugi graja, ako se vsakdo drži svojega načina, ravnajoč se trdovratno po svojih nazorih, postajajo

učenci žrtva pogubne svojevolje ali abotnosti učiteljeve“. Da, čuditi se je, da imamo še nekoliko večrazrednic, na katerih se še jednotno pismo ni uvedlo! Kak neprijeten vtis, ako pišejo učenci iste večrazrednice z različnim pismom, a obratno nam prijetno ugaja krasopis, v katerem je po vseh razredih isto pismo. To vedó gg. nadzorniki vsled svojega prepričanja najbolje. Skrbimo torej, da se bode učencem naših šol podavalo jednotno pismo!

Pri krasopisu uvažujmo sledeče točke:

- a) Vadimo učence vseh stopinj na posamezne predvaje osobito na dobro sedenje, držanje peresa in pisanke.
- b) Skrbimo, da uporabljajo učenci prikladna pisalna sredstva, a škodljivih da se varujejo.
- c) Razvijajmo pismo genetiškim načinom. Kažoč na tabli posamezne dele, dajajmo učencem dober navod, kako jim je pisati.
- d) Pazimo, da učenci ne prepisujejo mehanično. Krasopisna ura se torej naj tudi v odgojo uporabi.
- e) Svestni si didaktičnih pravil, popravljajmo pismo vseh učencev.
- f) Zahtevajmo dosledno, da jim je pismo čisto, vzgledno in pravilno.
- g) Pisanke spravljajmo ter jih koncem šolskega leta, učencem vrnimo.
- h) Delujoč na večrazrednicah opustimo primerno svojevoljo ter se ravnajmo po sklepu učiteljskega zbora.
- i) Svoje izkušnje priobčimo kolegom ter govorimo o njih v pedagogičnih časopisih in učiteljskih shodih.

Drobtinice

za zgodovino slov. šolstva.

Matej Slekovec.

(Dalje.)

Ako se od sv. Marjete obrneš na vshodno stran in greš po veliki cesti proti Ormožu, zagledaš prišedši v Cvetkovec na levi strani — cerkvico sv. Lenarta na griču stoječo. Dne 22. okr. l. 1519. od Lavantinskega škofa Lenarta posvečena, bila je blizo 300 let podružnica velikonedeljska, a l. 1788. dobila je tudi ona lastnega kurata, Franca Ks. Gusterja. Kmalu potem je bila ondi tudi šola ustanovljena, na kateri se l. 1805. imenuje kot učitelj Alois Pusch (Polž). Rodom Čehonemec je napravil skušnjo l. 1795. v Pragi ter je do 1805 služboval kot pomočnik v Središču. Od sv. Lenarta, kjer je l. 1811. imel 44 učencev, prišel je k Veliki nedelji.

Pri sv. Lenartu učiteljeval je potem nekaj časa Ježef Štuhec, kateremu se pa ondi ni posebno dopadlo. Zato je na tihem odšel in kurat Jakob Puklavc je sprejel znanega Mihaela Peklarja, ki pa tudi tukaj ni ravno izgledno živel. Med tem je pri Veliki nedelji dne 1. maja 1819 umrl dekan Mihael Ojnik in knezoškofijstvo je naddekanu v Ptuju, Karolu Jožefu Kellnerju

ukazalo, da naj pregleda tudi šole velikonedeljske dekanije. Kako ga je osupnilo, ko k sv. Lenartu pride in v tamošnji šoli slaboglasnega Pekarja najde! Mahoma mu podučevanje prepove in imenuje začasnega učitelja. Njegovo dotično poročilo na škofijstvo se glasi tako-le: „Der bisherige Lehrer Josef Stubetz hat sich entfernt ohne sich zu beurlauben und der Kurat nahm den famösen Lehrer Mihael Pekar auf, der theils seiner Unwissenheit, theils seines üblen unmoralischen und unverbesserlichen Betragens wegen nicht einmahl zum Viehhirt, geschweigens zu einem Lehrer taugt. Den 14. Aug. untersagte ich ihm das Schulhalten und besetzte unterdessen diese Schule mit einem provisorischen Lehrer Filipitsch. Lehrgehilf in Grosssonntag....“

Ta Filipič Franc, rojen pri sv. Miklavžu v Ljutomerskih goricah je učiteljeval več let pri sv. Lenartu v novi učilnici, ki je bila leta 1818. postavljena.

Velika nedelja, slavna komenda nemških vitezov z veličastnim gradom, katerega je dal komtur Markvard baron Egkh l. 1612. postaviti, sme se prištevati najznamenitejšim krajem na slov. Štajerskem in bi že zdavnej zaslužila svojo zgodovino. Ali tisto podati, ni in tudi ne more biti namen teh drobtinic, ki se imajo edino le na šolo ozirati, šola pri Veliki nedelji vtegne precej stara biti, kajti križniki so vsled svojih pravic pri svojih cerkvah ustanovljali navadno tudi šole. Pa do novejših časov nam manjka vsako poročilo. Prvi po imenu znani učitelj je Boštjan Pekar, oče omenjenega Mihaela Pekarja in miklavževskega učitelja Franca Pekarja. Učiteljeval je pri Veliki nedelji več let in je v 52. letu svoje starosti umrl dne 2. junija 1790. Njegov naslednik je bil Janez Plumayer, ki pa je že 24. julija 1793 za jetiko umrl, še-le 36 let star.

L. 1819. je naddekan Karol Jožef Kellner našel ondi dva učitelja. Školnik bil je Alois Pusch „Deutsch-Böhm“, o katerem zapisnik pravi, da je svoje dolžnosti v vsakem oziru zvesto opravljal. Pri podučevanju otrok, katerih je dne 20. avgusta t. l. bilo 157 pri skušnji, pomagal mu je izvrsten podučitelj Franc Filipič. Ta je moral potem iti k sv. Lenartu, kjer je dekan slaboglasnega Pekarja bil odstranil.

Nedeljsko šolo je obiskovalo 70—80 otrok in šola pri Veliki nedelji je bila ena najboljših v dekaniji. K temu je mnogo pripomagal tudi za šolo vneti kaplan Peter Polič, o katerem dotični zapisnik ima sledečo opombo: „Sein Eifer . . besonders in der Schule ist beinahe gränzenlos.“

Holm. prijazen grič med Ormožem in Središčem s cerkvico sv. Ivana, katero je l. 1611. dal ormoški graščak Ladislav Petthe zidati in katero je na god obglav. Janeza Krst. (29. avg.) t. l. varadinski škof Miklavž Micatius posvetil, imel je 1788—1793 lastnega dušnega pastirja. A ko je kurat Jakob Puklavec odšel k sv. Lenartu pri Veliki nedelji, je kuracija na Holmu prenehala. Ustanovnik ondotne šole je zgorej omenjeni Peter Polič. Ta je kot kaplan v Ormožu dne 11. dec. 1814 otvoril v slabi ondotni mežnariji šolo z božjo službo in slovesnim nagovorom do starišev in otrok. Ker pa ni bilo dobiti sposobnega učitelja, hodil je do 1. maja 1815 izvzemši nedelje in zapovedane praznike vkljub slabemu vremenu den za dnevom sam v Holm otrok podučevat. Vsled njegovega priporočila bil je potem 1. maja 1815 Ivan Arbeiter kot učitelj

nameščen, kaplan Polič pa je dobil od vlade in knezoškofijstva dne 8. febr. 1816 lepo pohvalno pismo.¹⁾

Ivan Arbeiter je l. 1819. bil 27 let star in oženjen ter je imel 70 učencev. Zapisnik ga hvali kot pridnega in razumnega učitelja, ki pa v Holmu kot berač živi v zaupanju na boljšo bodočnost. Konečno je dostavljena še opomba: „Es wäre Schade, wenn diese Schule einginge, aber sie muss zerfallen, wenn nicht für des armen Lehrers seinen Unterhalt gesorgt wird.“

Mimo Holma čez Šalovce in Adrijance peljala je svoje dni rimska cesta, katere slede še dandanes lahko zapaziš. Po njej se podajva pustivši na desni slavno Središče, o katerega šoli ima Lapajne v svoji zgodovini slov. Štajerja precej obširno poročilo, — čez Jastrebec k sv. Bolfenku na Kogu. Je-li bila ondi l. 1788. z duhovnijo vred tudi šola ustanovljena, ne moremo dokazati, pač pa v zapisniku naddekana Kellerja beremo, da l. 1819. ondi šole ni bilo, ker mežnar Jožef Šef za učitelja ni bil sposoben. „Sein Lebenswandel ist eines Christen würdig, das ist aber auch alles, was man von ihm sagen kann.“ Poročilo dalje omenja, da je službo nastopil že l. 1794. in da bi moral beračit iti, ko bi mu jo vzeli. Poznej je pa vsekako tudi učiteljeval in razne razpise in okrožnice podpisoval s priimkom: Lehrer.²⁾ (Konec sledi.)

Slovenska Matica in narodno blago.

Zbirajmo, zadnji čas je, kar
je še ostalo narodnega blaga!

Jos. Stritar.

Slovenskemu rodoljubu se širi srcé samega veselja, ko vidi mladostno in vztrajno delovanje naših milih bratov Hrvatov na slovstvenem polju. V prvej vrsti stoji Hrvatska Matica. Število njenih udov narašča od leta do leta ne samo na Hrvatskem, nego tudi na Slovenskem.

Hrvatska Matica je obrnola svojo pozornost nabiranju narodnega blaga. Ako se količkaj zanimaš zato, vzemi 3. štev. Ljublj. Zvona ter si poišči XV. pismo iz Zagreba!

Stanka Vraza geslo: „Iz naroda za narod!“ postalo je tudi geslo Matice Hrvatske. „Že pred desetimi leti se je lotila — Matica Hr. — dela, ves čas si je pridno dopisovala z domoljubi po vseh hrvaških krajih, in danes ima nabranih pesmij toliko, da bi z njimi mogla napolniti petdeset knjig.“ Tako piše v omenjenem listu gospod Josip Starč.

¹⁾ Peter Anton Polič rojen dne 14. junija 1785 pri sv. Urbanu, kjer je bil nekaj časa učenec Volkmerjev — je po dovršenih študijah bil 16. sept. 1810 v mešnika posvečen. Še istega leta je prišel za kaplana v Ormož, kjer je po smrti župnika Jurija Hoblay-a dne 20. januarja 1816 postal provizor. Takoj po prihodu novega župnika bil je premeščen k Veliki nedelji. Tudi ondi je po smrti dekana Mihaela Ojnika oskrboval l. 1819. nekaj časa župnijo, nadjajoč se, da jo bo dobil. A ko mu je upanje bilo po Dravi splavalo, je od žalosti zbolel ter je 20. dec. 1820 škofijstvo sprosila, naj ga k sv. Marku prestavi. To se je menda tudi zgodilo. L. 1822. je postal kurat pri sv. Duhu pri Ljučanah, dne 19. nov. 1823. štev. 3049 ga je pa škofijstvo imenovalo župnika pri sv. Tomažu, kjer je umrl 22. aprila 1851.

²⁾ Iz zapisnika Franca Šefa, učitelja v Središču poizvemo, da je njegov brat Jožef Šef bil 13. julija 1762 v Varaždinu rojen in da je umrl pri sv. Bolfanku 6. aprila 1835.

Slovenec imamo „Slovensko Matico“, ki deluje z istimi sredstvi za isti smoter, kakor njena sestra unkráj Sotle.

O nabiranju narodnega blaga pisalo se je pri nas že brezbrojokrat, žalibog pa z malimi vspehi. Poudarjalo se je, da bi to stvar prevzela „Slovenska Matica“. Nasproti vsemu temu drži pa se imenovani naš zavod nekako mlačno, in človek bi moral iz tega sklepati, da ne pripoznava važnosti narodnega blaga. Razpravljati tukaj, kakšnega pomena je narodno blago za razvoj slovstva, reklo bi se nositi sol v morje!

Morebiti živé še tudi taki, ki pravijo, da naše narodno blago ni vredno, da bi ga zbirala; s takim ne govorimo! Istina pa je, da ono izginja z napredujočo kulturo. Zadnji trenotek, da zberemo dragocene drobtine. Sicer je že mnogo nabranega blaga, ki še leži v rokopisih. Med učitelji mi jih je več znanih. Kam bi tudi poslali? „Slov. Matica“ nema resnobne volje izdavatí narodno gradivo, kar nam vse svedoči Vrazova ostalina, ki trohni leto za letom in o katerej smo pred kratkim čitali, da baje ni vredna, da bi bila tiskana. Se-li morda hoče s tem izreči trditev, da Stanko Vraz ni imel pravega okusa za nabiranje narodnega blaga?!!

Čisto kaj družega pa bi bilo, ako bi „Slov. Matica“ nastopila isto pot ko njena hrvatska sestra; ako bi pokazala, da se resnobno zanima za tó velevažno stvar in da hoče vse storiti, kar je v njenih mečéh, da se otmó narodni biseri pogubi. Učimo se od naših bratov! „Matica Slovenska“ naj bi stopila v zvezo s slovenskimi rodoljubi, jim dopisovala ter jih navduševala, da poberó svežega narodnega cvetja sem ter tja raztresenega.

Slovensko učiteljstvo ne bode zadnje, ki bo to podjetje „Slov. Matice“ radostno pozdravilo ter jo tudi dejanstveno podpiralo. Sploh sem pa uverjen, da bode vsak rodoljub storil svojo domoyinsko dolžnost! Josephus.

Dopisi.

Ptujska okolica. Učiteljsko društvo za ptujski okraj imelo je 6. sušeca t. l. svoje tretje letošnje zborovanje. Po otvorjenju zborovanja zapelo je navzočih 18 učiteljev veličastno „Jadransko morje“, katera pesem se je vrlo obnesla. Radostno zabeležimo ta začetek našega društva gojiti lepo slovensko pesem. Naj bi se v tem tudi pridno nadaljevalo. Ko bi se učitelji, kateri dovolj zarano k zborovanju dojdejo, namesto da hodijo po mestu, vsaj pol ure pred zborovanjem zbrali, ter se vsakokrat naučili po eno pesem, nastopili bi lahko pri vsakem koncertu.

Po prečitanju zapisnika zadnjega zborovanja, prebere gospod predsednik došle dopise, med katerimi so tudi pravila novoustanovljenega Ceciljanskega društva za lavantinsko škofijo, katero društvo priporoča vsem učiteljem, ki so organisti.

Za tem pogovori zastopnik učiteljev v okr. šol. svetu, g. Robič tri naj-nujnejše uradne naredbe, katere so za učitelje važne:

Prva je okrožnica c. kr. okrajnega glavarstva v Ptujú od 25. februarja t. l. štev. 2833, s katero se javi, da se je pokazalo po šolah v Trstu med učenci granulozno (egiptovsko) vnetje oces. Vsem šolskim vodstvom se zaukaže, da se morajo otroci iz istega kraja v naše šole prišedši pred vstopom od zdravnika dobro preiskati.

Druga je okrožnica od okr. šol. sveta Ptuj 9. marca t. l. štev. 3710, katera vabi na naročevanje nove slike njih c. kr. visokosti g. cesarjevič Rudolfa,

katero je po najnovejši fotografiji priredil c. kr. vojaški geografični institut. Večina navzočih gospodov se v imenu kr. šol. svetov na to sliko naroči.

Tretja je ukaz c. kr. deželnega sveta, s katerim se vprašajo okrajni šol. sveti, če žele ti v zapisnikih šolskih zamud kake spremembe in sicer: 1. bi-li naj kazenske liste razpošiljali občinski predstojniki, namesto načelniki kraj. šol. sveta? 2. bi-li kazalo, da se vzame v zapisnik šol. zamud še rubrika za kraj. šol. ogleda ali ne? 3. ali okr. šol. svet želi, da bi se na opominskih listih glede teksta kaj spremenilo?

Zbrani učitelji nasvetovali so gospodu zastopniku, da bi bilo bolje, ako prevzame razpošiljatev kazenskih listov obč. predstojnik mesto načelnika kraj. šolskega sveta uže iz tega vzroka, ker ima obč. predstojnik navadno uradnega sluga, katerega načelnik nima. Kar se tiče rubrike za kraj. ogleda, je bolje, da se opusti, kajti bila bi brez pomena. Krajni šol. ogledi imajo namreč čez šolstvo navadno malo pregleda, ker šolo le redkokrat, v nekaterih krajih pa celo nobenkoli v letu zjutraj ne vidijo. Glede teksta opomnilnih listov nasvetovalo se je, naj bi se pristavila besedica „redno v šolo pošiljati“, in naj bi se opustila opomba, da se mora otrok poslati ravno v šolo x ali y, h čemur se po postavi ne more nihče siliti, ampak vsakdo lahko svojega otroka v šolo pošlje, v katero ga sam hoče.

Za mašno petje pri letošnjem izletu odločila se je ista pesem kot lani, namreč od Mohorjeve Cecilije I. del, X. maša, št. 28, 29 in 30, ter Tantum ergo III. št. 113 iz iste zbirke.

Med nasveti mi je še opomniti ednega, s katerim se je uže nekaj let stara reč na novo pogrela. Čeprav se je dotična stvar uže javno pretresovala in razmotrivala, se je vsled dopisa vendar zopet ponovil. Da bo temu enkrat mir, naznani naše društvo odločno za vselej, da smatra stvar rešeno, in želeli je, da se zanaprej tudi od dotične strani molči, kakor smo mi na znano, ne baš uljudno pismo molčali, ker čeprav bi tudi mi hoteli stvar za dotične ugodno rešiti, vendar društvo o tem ni več samo kompetentno. — Ker imamo uže nekaj boljšega naznanjeno, se bo isto uže v svojem času samo dognalo, društvu na čast in na rodu v korist. Mislim, da se razumemo. Brez zamere!

Na svidenje v mnogobrojnem številu 4. maja pri sv. Marjeti! J. St.

S krškega okraja. 17. aprila. (Zborovanje „Pedagogičskega društva“ v Mokronogu na Dolenjskem. V ta namen se je v jako okinčani mokronoški šoli 14. t. m. zbralo obilo učiteljev in učiteljic in dokaj gostov. Predsednik društvu gosp. Gabršek otvori zborovanje ob 10. uri ter vse zbrane prisrčno pozdravi. Na to prebere društveni tajnik g. Ravnikar zadnjega zborovanja zapisnik, ki se brez ugovora odobri.

O napakah pri vzgoji govoril je jako obširno g. Ravnikar. V uvodu navedel je zanimive zgodovinske podatke, tikajoč se splošne vzgoje. Ko je pnehala tridesetletna vojska — povdarja poročevalec — bilo je šolstvo po srednji Evropi popolnoma poraženo. Tudi ljudstva so mnogo trpela, kajti grozovita vojska je zatrla vse, kar je bilo koristnega in dobrega. O pravi moralnosti takratne dobe niti govoriti ne moremo. V teh slabih časih se pa oglasi mož, veleum in prvak med pedagogi vseh časov in vseh narodov, J. A. Komenski. S svojimi izvrstnimi spisi navdušuje vladarje in sploh vse vplivne može, naj bi ti jeli resno premišljevati o vzboljšanju vzgoje pri mladini. „Boljšo generacijo doseči je edino mogoče s pravo in pobožno vzgojo“, je glavno pravilo Komenskega. . . Tudi današnji časi so resni — bolni! Od najnižjega do najvišjega, od kmeta do prvega gospoda, z besedo: „Vse podtika šoli in učiteljstvu, da ta dva faktorja ne storita tega, kar se je od njiju pričakovalo. Sploh se misli, kakor da bi bili mi vzrok, da je šolska mladina od dne do dne bolj razposajena.“

To priliko g. govornik porabi ter dokaže, da niti šola, niti učiteljstvo ni vzrok sarovosti šolske mladine, ampak domača hiša! Kaj pomaga, če v šoli dan na dan pridigujemo in deco napeljujemo k lepemu in npravstvenemu vedenju — če pa vse to domača hiša pokvari. Res je, da dom in njega bližina provzročujeta, da je mladina čedalje bolj neotesana... Potem g. Ravnikar prebere nekaj listov, ki jih je bil že popred priobčil v „Slovenčevem“ podlistku, v kojih navaja splošne napake pri telesni in duševni vzgoji mladine v domači hiši.

Gospod Gebauer je govoril o „šolskem vrtu“. Ta je povdarjal, da največe važnosti pri šolskem vrtu je drevesnica. Pri tej točki se je vnela živahna debata. Nekateri so bili teh misli, da bi „Pedagogiško društvo“ ustanovilo nekako drevesnico, iz katere bi društveniki dobivali brezplačno ali pa za majhen denar potrebnih divjakov. Kaj določenega se o tej zadevi ni sklenilo, ker bodemo to stvar natančneje razmotravali pri obnem zboru.

„O domačih nalogah na kmetih“ je govoril g. Gantar. On meni, da bi se domače naloge na kmetih (pisanje s črnilom v zvezke in na papir) popolnoma opustile; le na ploščicah naj bi se izdelovale. To je res pravcata sitnost za učitelja na kmetih, kajti o tem se je že govorilo pri konferencijah in pisalo po šolskih časopisih mnogo in obširno. Eni so za to, drugi zopet proti temu. Sploh pa mislimo, da nimajo niti ti, niti prvi prav. Umni učitelj sam najbolje vé, kaj mu je storiti. Treba je v poštev jemati krajevne razmere, učenceve vednosti in nadarjenost. Da bi se naloge popolnoma opustile (zlasti v višjih oddelkih) pač ne kaže, toda le toliko, kolikor je potrebno, koristno in primerno za dotične kraje. Na tablice veči šolarji ne morejo pisati, ker jih navadno nimajo. „Srednja pot. najboljša pot“ naj bi bilo vodilo v tej zadevi za vse učitelje. — Sicer je pa g. poročevalec navedel tako tehtne vzroke, da smo mu vsi pritrjevali.

Od raznih nasvetov naj omenimo dva; namreč, da se letos tiskajo društvena pravila še pesebej in da dan in kraj prihodnjega zborovanja določi „društveni odbor“ sam. S tem je bilo zborovanje končano. Gosp. predsednik se zahvaljuje gg. poročevalcem za trud in vsem, ki so se shoda udeležili, ter s trikratnim „živio“ na presvitlega cesarja zborovanje zaključil.

Skupni obed smo imeli pri g. županu Pišmahtu, ki nam je napravil dobro in ne drago kosilo. Omeniti je še, da so nas skoraj vsi zavedni Mokronočanje počastili s svojim pohodom ter se tem pokazali, da so šoli in novemu društvu naklonjeni. Pri obedu smo slišali tudi mnogo lepih in jedrnatih napitnic. Iz vsega razvidimo, da se odbor vsestransko trudi zadovoljiti društvenike ter splošno rešiti častno nalogo.

Predno pa končam današnje poročilo, nekaj vendar ne smem zamolčati. Kje pa ste ostali najbližnji dve učiteljici, gesp. B. in gospodičina R. Lepo ni to; dve krški gospici pridete tako daleč, druge pa, ki imajo par streljajev hoda, se pa odtegnejo! „Enake pravice, enake dolžnosti“ za vse! Toliko za zdaj! —j.

Trbovlje, dne 15. aprila 1887. Dragi „Popotnik“! Blagovoli tudi Ti razglasiti, da bo letošnje jesen tukaj regijonalna razstava obsegajoča sodnijske okraje okrajnega glavarstva celjskega.

Oddelku za šolske stvari (šolske vrte, ročna dela) stoji na čelu g. Gustav Vođušek, vodja četirirazredne šole v Hrastniku. Kolegi! opozorimo Vas že sedaj na to važno reč. — Natančneje Vam pa prinesó posebna povabila.

J...

Novice in razne stvari.

[Dvornemu svetovalcu Germanu] v naučnem ministerstvu se je delokrog razširil. Odkazal se mu je namreč k prejšnim tudi referat o disciplinarnih zadevah in odklikovanju učiteljskega osebja.

[Počitnice na srednjih šolah.] Naučni minister dr. Gautsch izdal je naredbo, po kateri bodo počitnice na srednjih šolah na Goriškem in v Istri od letos naprej od 16. julija do 15. septembra.

[Knjige ubožnim učencem na Kranjskem.] Vsled ukaza g. ministra za bogočastje in uk s 3. marca t. l. št. 2399 e. kr. založba šolskih knjig na Dunaji za šolsko leto 1887/88 tukajšnjim ljudskim in meščanskim šolam za knjige ubogim učencem odločila delež s 1831 gld. Od te svote dobi postojinski okraj 155 gld. 75 kr., kočevski 170 gld. 44 kr., krški 213 gld. 92 kr., kranjski 163 gld. 56 kr., ljubljanske okolice 196 gld. 61 kr., litijski 117 gld. 34 kr., logaški 139 gld., 58 kr., radovljiški 101 gld., novomeški 181 gld. 30 kr., kameniški 126 gld. 36 kr., črnomeljski 146 gld. 25 kr., ljubljansko mesto 119 gld. 77 kr. C. kr. okrajni šolski sveti naj se s svojimi zahtevami do 15. junija t. l. zglašajo pri e. kr. založbi šolskih knjig.

[Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda] v Ljubljani je imelo dne 30. marca 1887 svojo VIII. sejo. Navzočni: Prvomestnik prof. T. Zupan, podpredsednik L. Svetec. Odborniki: dr. K. Bleiweis vitez Trsteniški, M. Močnik, Iv. Murnik, Ant. Žlogar, Andr. Žumer. Od gg. nadzornikov: dr. Fr. Papež. Prvomestnik poroča o prijaznem vsprejemu vodstva družbe sv. Cirila in Metoda pri p. n. milostljivem knezoškofu ljubljanskem in glede drugih poklonov, ki se zbog zametov niso mogli doslej izvršiti. Opozarja na bližajočo se veliko skupščino. Odbornik Murnik poroča o koroških zadevah, katere se bodo primerno uravnale. Glede nekega novega otroškega vrta se zagotovi podpora. Prošnja A. L. se ne usliši, ker se ne zлага z namenom družbenim. Načelništvu v Šiški se odpiše v zmislu njegovega pojasnila. Več toček se radi zapoznele ure odloži za prihodnjo sejo, ki bo 20. t. m. ob 1/2 3 popoldne.

[V spomin Diesterwega.] L. 1890. bo 100 let, kar se je Diesterweg narodil. Iz tega razloga hoče ravnateljstvo šolskega muzeja v Berlinu prirediti razstavo na proslavo spomina Diesterwegovega, ter se obrača do vseh učiteljev, učencev in častiteljev Diesterwegovih, da bi mu pošiljali: 1. Podobe Diesterwega in slike krajev, kjer je živel. 2. Njegove rokopise. 3. Vse njegove tiskane spise. 4. Vse, kar je bilo pisano o njem in proti njemu. 5. Vse predmete, ki bi zamogli služiti k boljši oceni Diesterwega kot človeka in pedagoga. Mnogo teh predmetov ima muzej že zbranih, tako da bo konečno možno prirediti nekakošen Diesterwegov muzej.

[Ljudskih šol v Ogrske] bilo je minulega leta 16.315 in sicer 611 državnih, 1854 komunalnih, 12.639 konfesionalnih, 168 zasobnih in 31 vzdrževanih od raznih društev. Na vseh teh šolah podučuje 23.457 učiteljskih oseb, katerih plača znaša 13 1/2 milijonov gld. Gimnazij je bilo 150, realk 23 z 41.200 dijaki in 2900 profesorji, katerih plača znaša čez 4 1/2 milijona gld.

[Zavodov za odgojo slepcev] je v Avstriji 10, v Nemčiji 35, v Angliji 16, v Franciji 13, v Italiji 9, v Belgiji 6. Največ slepcev je prime-roma v Rusiji in v severnih pokrajinah Evrope. Nad vse te dežele je največ slepcev v Egiptu, kjer je izmed 20 ljudi že jeden slep. Po razmerah prebivalstva pripada 1 slepec v Avstriji na 1780, v Nemčiji na 1191, v Angliji na 1037 in v Franciji na 1191 prebivalcev.

[„Macierz ślaska“¹⁾ v Tešinu], ki so jo osnovali Poljaki v bivšej knježevini poljske v obrambo proti napadajočemu Schulvereinu, imela je v minulih dneh svoj prvi letni občni zbor. Kot glavni namen bilo je društvu naro-

¹⁾ Matica šlezka.

čeno: osnovati poljsko gimnazijo v Tešinu in to uže v začetku bodočega šol. leta. Z požrtvovalnostjo poljskega rodoljuba v Odesi, Ig Bagienskega, ki je daroval v ta namen 10.000 rubljev, je to podjetje zagotovljeno. Poleg tega ima društvo 10 ustanovnikov, 150 delavnih udov in rumunsko fundacijo za 1711 glđ.

[Iz statistike vseobčne izobražbe.] Od 100 oseb, zna čitati: v Avstriji 88, v Nemčiji 94, v Angliji 91, v Franciji 88, v Italiji 74, v Španiji 69, v Rusiji 53; čitati, pisati in računati zna: v Avstriji 75, v Nemčiji 89, v Angliji 81, v Franciji 77, v Italiji 63, v Španiji 49, v Rusiji 39; tuje jezike govori: v Avstriji 61, v Nemčiji 69, v Angliji 34, v Franciji 29, v Italiji 28, v Španiji 13 in v Rusiji 23 ljudi.

[Nova priloga k prošnjam.] V Caenu nastanjeni nadzornik Chevrel zahteva, da bi učitelji in učiteljice k svojim prošnjam prilagali tudi fotografije.

[Zanimivi statistični podatki.] Po spisu dr. J. Bařického o umrlosti je v Avstriji (in posebno v Galiciji) umrlo v osmih letih (1875—1882) 5,432.272 ljudi, izmed katerih 1,653,569 v Galiciji. Povprek je umrlo 206.696 oseb na leto in izmed 100.000 ljudi umira jih 3 488. V tem obziru je umrlost večja edino v Bukovini, kjer umira izmed 100.000 ljudi 4116; v Voralberskem samo 2454. Za kužnimi boleznimi umira v Avstriji od 100.000 ljudi povprečno 594 oseb, v Galiciji 958, v Bukovini 1690. Na osepnicah umrlo je v onih 8 letih v Avstriji 110,352 oseb, od teh 28.645 v Galiciji, t. j. letno 3581, ali 60 od 100.000. Za vročinskimi boleznimi umrlo je v Avstriji 82.639 oseb, od teh 43.253, t. j. več nego polovica v Galiciji. Za škarlatico umrlo je v celej državi 115.468 oseb, v Galiciji 62.097 ($\frac{1}{2}$). Na disenteriji v celej državi 71.523 oseb, v Galiciji 42.730 (več nego $\frac{4}{7}$). Na zadušljivem kašlju 191.195 oseb, samo v Galiciji 98.054. Za difteritu umrlo je v državi v 5 letih 209.940 oseb, od teh v Galiciji 80.140. Avstrija izgubila je imenovanih 8 let 692.683 otrok; od teh je umrlo v Galiciji v prvem letu 276.775 otrok, ali 384 na 100.000.

„Učiteljské Noviny.“

[Ljubezen ruskega národa do knjig.] Petdesetletnica tragične Puškinove smrti bila je dne 10. februarja v vsej Rusiji najsijajnejše praznovana. Panihide (molitve za umrlim) za neumrljivim pesnikom niso se služile samo v cerkvah, marveč tudi v šolah, v svetogorskem vspenskem samostanu, na Puškinovem grobu, v petrograški cerkvi, kjer je bilo njegovo mrtvo telo pred 50. leti škropljeno in v petrograškem liceju, kjer se je učil. Na učiliščih se je tega dne prednašalo o pomenu Puškina, v društvih čitala so se njegova dela in životopis, v gledališčih igrane se njegove drame. Ruski listi izšli so s črnim okvirjem. — Suvorin izdal je Puškinove spise, katere prodavajo za 1 rubelj 50 kop. Njegova prodajalnica je bila ves dan prenapolnena. Pred 11. uro dopoldne bilo je mnogo knjig Puškinovih v gnječi pohojenih in raztrganih. Do 12. ure prodalo se je uže 6000 iztisov. Takošen naval ljudstva ni bil zgolj v Petrogradu, marveč tudi v Moskvi, Harkovu in Odesi.

[Koliko stane vojska?] Vojaški proračun Nemčije najavlja letnih stroškov za vojsko 570,332.215 frankov, Avstrije 338,139.415, Francije 850.000.000, Belgije 45,138.042, Španije 157,360.853, Danske 28,033.710 in Anglije 692,661.886. Breži Rusije, Turčije in balkanskih držav stane vojska Evropo na leto pet milijard frankov.

Vabilo. „Pedagogiško društvo“ za učitelje in šolske prijatelje in „Sevniško-Breško društvo“ napravita vkupno zborovanje dne 5. maja 1887 v Sevnici ob 11. uri dopoldne v ondotni ljudski šoli. Spored: 1. Zapisnika in dopisi. 2. Sverizostezni vrt vzgoje. (Iz nemškega poslovenjeno) Gosp. Fr. Jamšek. Event. „O vzgoji“; g. I. Kunstič. 3. O naših učiteljskih društvih. Gosp. Fr. Gabršek. 4. Učitelj kot meteorolog. Gosp. Iv. Lapajne. 5. Nasveti. — Z ozirom na imenitnost tega zborovanja se vabijo učitelji in šolski prijatelji k mnogobrojni udeležbi. Odbora.

Vabilo k zborovanju učiteljskega društva za maribosko okolico, ki se vrši v četrtek 5. maja 1887 ob pol 11 dopoldne v navadnem prostoru po sledečem vsporodu: 1. Zapisnik zadnje seje. 2. Gosp. Fistravec nadaljuje svoj v januarjski seji pričeti govor. 3. Razna posvetovanja. 4. Nasveti. K prav obilni udeležba vabi odbor.

Vabilo. Učiteljsko društvo šmarijskega in rogaškega okraja ima v četrtek 5. maja t. l. ob 11. uri dopoldne v Šmarji svoje drugo letošnje zborovanje s sledečim vsporodom: 1. Zapisnik. 2. „O izdavanju organizovane knjižnice za mladino“, gov. g. Rad. Knaflič. 3. „O obravnavi šolskih zamud“, gov. g. M. Žumer in g. E. Blenk. 4. Poročilo odbora. 5. Volitev novega odbora. 6. Nasveti. — K obilnej udeležbi vabi odbor.

Vabilo. Učiteljsko društvo sežansko zboruje dne 5. maja ob 9. uri predpoldne v prostorih narodne šole v Divači s tim-le dnevnim redom: 1. Verifikovanje zapisnika zadnjega zborovanja. 2. O kmetijstvu v nad. tečaju. 3. Kritika o „Fr. Kuhačevej pjevanki“. 4. Poročilo tajnikovo, blagajnikovo in pevorodjevo. 5. Volitev pregledovalcev računov. 6. Volitev društvenega vodstva. 7. Razni nasveti. 8. Izlet v krasno vilenico Divaško. — K udeležbi vabi vljudno odbor.

Vabilo k izletu, katerega priredi ptujsko učiteljsko društvo v sredo 4. maja k sv. Marjeti pod Ptujem. Vzpored: 1. Ob 11. uri sv. maša. 3. Zborovanje a) prečitane zapisnika in dopisov, b) govor g. Weinhardta o tamošnji šolski kroniki, c) nasveti. 3. Skupni obod (oseba plača 50 kr.) 4. Prosta zabava z godbo in petjem. Tovariši in prijatelji učiteljev se k obilnej udeležbi vljudno vabijo. Odbor.

Vabilo. Celjsko društvo zborovalo bo (pri ugodnem vremenu) dne 5. maja t. l. skupno s savinjskim učit. društvom v Št. Pavlu v savinjski dolini. Dnevni red: a) Petje. b) Zapisnika. c) Društvene zadeve. e) „Kako bi zamogel ljudski učitelj pospevati se do višjih stopinj v svojem stanu? gov. g. Fr. Šorn. d) Namen petja v ljudski šoli; gov. g. Ig. Supan. e) Nasveti. P. n. udi celjskega uč. društva odpeljejo se točno ob 9. uri dopoldne od „Zamorea“ v Celju. V Žaven je pol ure počitka. Po dohodu v Št. Pavl takoj zborovanje. Po zborovanju skupen obed (60 kr. za csebo) ter ogled predilnice. Točno ob 4. uri popoludne odhod v Celje nazaj. K tem zborovanju vabijo se ne le vsi p. n. udi obeh društev, nego tudi gosti najprisrčnejše. Odbora.

Pri upravništvu „Popotnika“ v Mariboru se dobiva:

Fizika v nižjih šolah.

Metodična razprava.

Spisal **Fr. Hauptman.**

Pri šolski razstavi v Gorici s častnim priznanjem odlikovano delce.

Vsebina:

Uvod. — I. Zgodovinski razvoj. — II. Metoda. 1. Opazovanje; 2. Zakon; 3. Delujoča sila; 4. Uporabljevanje. — III. O izbiranju gradiva. — IV. O obliki pouka z ozirom na učenca. — V. O obliki pouka z ozirom na učitelja. 1. O prašalno razvijalni obliki; 2. O poskuševanju; 3. O gojitvi učnega jezika. — VI. O fizikalnih aparatih.

Cena 15 kr. — po pošti 17 kr.

Prva avstrijska občna tovarna učil
Alojza Kreidl-a v Pragi

Husova cesta šte. 241—1,

je izdala ravnokar celo nov,
popoln

imenik učil,

v katerem se nahajajo najnovjša učilna sredstva, in ga na zahtevanje razpošilja brezplačno in franko vsem p. n. gosp. učiteljem.

Ceniki v nemškem in slovanskem jeziku.